

DEMOKRACIJA

Leto XV. - Štev. 4

Trst - Go. ca, 15. februarja 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Politični in vzgojni nauki protislovenskih demonstracij

Povampirjeni fašizem resno ogroža prerajeno italijansko demokracijo ob pasivnosti oblasti in demokratičnih strank ter v korist skrajne levice

Sleheremu državljanu je v demokratični državi dovoljeno, da v okviru veljavnih zakonov javno in neovirano izpoveduje svoje politične zamisli. Prav tako je tudi dopustno, da išče pristaje za svoje ideje, predvsem med dozorili ljudmi, takimi, ki jim doseženo zrelost priznava državna ureditev. To doseže doraščajoča mladina v trenutku, ko so se ji odprla vrata volilnih celic. Sleherno resno, demokratično politično gibanje pa je moralno obvezno, da pri snubljenju in novačenju pristavev obrazloži mladincem resnično stanje, ne pa da ga potvarja ali taji kot je to navada med črnimi ali rdečimi totalitarci.

Italija je po ustavi demokratična država. Da niso vsi njeni državljani prepričani demokracije, je povsem naravno. Tudi v obeh klasičnih demokratičnih državah, v Veliki Britaniji in v Združenih državah životari med državljani še danes neznatna peščica črnih in rdečih totalitarcev. Prav ti pojavi karakterizirajo demokracijo obeh vladavin. Če imamo danes v Italiji večino demokratičnega prebivalstva, če imamo demokratično ustavo, če imamo demokratično vladno, potem morajo biti varuhi in zaščitniki demokratičnih ustanov vsi državni funkcionarji, vsaj takrat, kadar vršijo svojo uradno dolžnost. Zasluga britanskega državnika Churchill je, da je po drugi svetovni vojni Južna Tirolska ostala v mejah Italije. To se je zgodilo pod določenimi pogoji: eden od teh je bil razveljavljanje izselitve južnotirolskih Nemcev, ki sta jo nemoralno sklenila Mussolini in Hitler, in njihov povratek na rodna tla. Druge pogoje sta s pariškim sporazumom določila in podpisala De Gasperi za Italijo in Gruber za Avstrijo.

V južnotirolski spor se mi tu ne spuščamo, ugotavljamo zgolj dejstvo, da se v tem sporu Italija povsem upravičeno sklicuje na podpisane mednarodne pogodbe, ki jih mora sleherna podpisnica spoštovati in izpolnjevati. Sklicevanje italijanske propagande na zopetno pridobitev državljanstva izseljenih Tirolcev kot na neko širokosrčnost, je nesmiselno, ker je bil to prvi pogoj, da Južna Tirolska ostane v mejah Italije. Kdor bi tem zopetnim pridobitnikom italijanskega državljanstva odrekal pridobljeno pogodbeno pravico, bi s takim aktom obnovil stanje popolne negotovosti pripadnosti te pokrajine, kakršno je bilo pred sprejetimi pogoji.

Pred dnevi so se protifašistične demonstracije raztegnile tudi na naše ozemlje in se tu izpolnile v divje protislovenske izgrede. Ljudje, ki se preživljajo z narodnostno nestrpnostjo že od nastopa fašizma dalje - in tudi že pred tem -, ljudje, ki so Italijo oropali vseh, tudi najosnovnejših demokratičnih pravic in jo poglani na rob propada, pred katerim jo je rešila prav zahodna demokracija, očitno ne najdejo za svoje protidemokratske izpade niti meščanstva niti delavstva niti dovolj visokošolcev, zato pa neodgovorno zapeljujejo srednješolsko mladino v protizakonito sodelovanje z državno vojsko, na ulice, da demonstrirajo proti podpisanim mednarodnim obveznostim, da se obnaša proti vzgojnim, državljskim, krščanskim in demokratičnim načelom.

Prav ti ljudje, ki se v južnotirolskem vprašanju tako glasno zavzemajo za spoštovanje mednarodnih pogodb, neodgovorno hujskajo mladino v našem mestu proti izpolnitvi mednarodnih obveznosti, ki jih nista podpisali samo Italija in Jugoslavija, ampak tudi Velika Britanija in Združene države. Dvojezičnost, ki jo napihujejo, je dejansko zgolj simbolična in je v londonskem sporazumu svečano zagotovljena kot eden izmed pogojev za prihod Italije v Trst. Tisti, ki danes ob pasivnem gledanju državnih čuvarjev demokracije ščuvajo proti tej dvojezičnosti, nujno postavljajo Tržaško ozemlje v dobo pred podpisom londonskega sporazuma. To pomeni, da želijo praktično obnoviti STO, za STO smo se slovenski demokracije lojalno bojevali. Bili pa smo prav tako lojalni in realni, ko smo sprejeli njegovo razdelitev.

Skrajna moralna netenakočnost fašističnih miselnih naslednikov vseh vrst pa je, da s patriotskimi gesli naganjajo petnajst- in šestnajstletno srednješolsko mladino v neposredni zločin uničevanja tuje lastnine in jo hujskajo, da fizično napada slovenske meščane. Tako so mladino vzgajali fašisti in nacisti, tako so jo v revoluciji urili komunisti; kaj se je iz takih izrodov izleglo, nam je vsem v svežem spominu.

Kakšna pa je razlika med južnotirolskimi atentatorji, nad katerimi se zgraža vsa Italija, in med tržaškimi junaki kamenja? Razlika je zgolj v učinku, namera pa je ista, zato tudi isti moralni zločin. Morda je ta poslednji še večji, ker se dogaja ob številni prisotnosti varuhov javnega reda in tujega imetja.

Kaj pomaga ves vzgojni trud, kaj vsi napori za discipliniranje šolske mladine, kaj ves pouk o državljskih čednostih,

kaj krščanska in moralna vzgoja, če pa je »patriotskim samozvancem« dovoljeno, da se požvižgajo na šolske predpise, na spoštovanje osebne varnosti in respektiranje tuje lastnine.

(Nadaljevanje na 4. str.)

Protestna brzojavka

Spričo hudih protislovenskih izgrediv v Trstu so slovenske politične organizacije poslale 6. februarja na najvišja mesta v državi sledečo protestno brzojavko:

Predsednik republike Gronchi
Predsednik ministrskega sveta Fanfani
Notranji minister Scelba

Pred očmi oblasti se vršijo umetno organizirane dijaške protislovenske demonstracije, ki imajo namen podžigati narodnostno sovraštvo; s terorističnimi dejanji se stavijo v nevarnost državljski Slovenci in njihova imovina in se ogroža javni red ter medsebojno pomirjenje, ki se je bilo na tem ozemlju srečno začelo. Odločno protestiramo in zahtevamo nujnih ukrepov.

Slovenska demokratska zveza
Slovenska katoliška skupnost
Slovenska kulturno-gospodarska zveza
Skupina neodvisnih Slovencev
Slovenska krščansko-socialna zveza

KENNEDY - MISLEC IN POBUDNIK

Kdor pazljivo prebira poslanico novega ameriškega predsednika o položaju ameriške nacije, se mu odkriva nova državniška govornica. Predsednik Kennedy oblikuje svoje misli v postavljanju nasprotij in v dopolnjevanjih. Tako je n. pr. izjavil, da mora biti nadzorstvo nad oboroževanjem poglaviti cilj ameriške politike. Istočasno pa je napovedal energično okrepitev ameriške oborožitve, posebno še na področju raketne proizvodnje in atomskih podmornic.

Kennedy smatra razdelitev sveta kot dejstvo, ne pa kot trajno stanje, ki ga ne bi bilo mogoče predrugačiti. Sovjetsko zvezo in Rdečo Kitajsko je označil za nasprotni sili, ki ločita Americo s pregrajo, izrečno pa je poudaril, da imajo kljub temu vse te dežele tudi skupne interese. Prav zato je predložil Sovjetski zvezi skupen vesoljski raziskovalni program in zahteval, da Združeni narodi ne smejo biti instrument za izvajanje hladne vojne, temveč instrument za njeno prenehanje.

Komunistični svet je obdoli, da se nikoli ne bo odpovedal poizkusom za polastitev svetovne nadvlade, ali prvič v zgodovini je ameriški predsednik preciziral svojo sodbo o takšnih namelih: Sovjete in Kitajce moramo prepričati, da napadalnosti in sabotaže ne vodijo do takšnega cilja. Mirnega in dostojnega tekmovalja za pridobitev ljudskih množic ne more nihče odklanjati.

Tem globalnim Kennedyevim zamislim pa so postavljene ostre meje glede komunističnih oporišč na ameriških polobli. O tej stvari je dejal, novi predsednik, se ne bomo v nobenem primeru pogajali. Ohranitev nekomunističnega področja na zahodni polobli pa ga ne ovira, da bi se ne spomnil vzhodnoevropskih narodov, katerim izraža upanje, da bo tudi njim nekega dne zasijala luč svobode.

Ta kontrapunktalna značilnost Kennedyevih zamisli je najpomembnejša, kar ga razlikuje od predsednika Eisenhowera in njegovega dolgoletnega sodelavca Johna Fosterja Dullesa. Odločilna činjenica je, da Kennedy v nobenem primeru ne poskuša omalovaževati ali zabrisati svojega nasprotovanja do komunističnega sveta, ne smatra pa teh nasprotij in nadaljni njihov obstoj za nespremenljivo usodnost in

še manj kot cilj, ki bi mu bilo treba slediti.

Ce pomislimo, da si je razdelitev sveta v mnogih zahodnoevropskih glavah osvojila trajnostni značaj, ker pomeni za te glave razdelitev sveta pogoj lastnega preživetja, potem se nam nove Kennedyeve zamisli pokažejo v vsej svoji vedrosti in svežosti. Gre za spoznanje, da si današnji svet ne zamišljamo kot nepremakljivo statično stanje, ampak kot nastajajoči svet, ki se spreminja in razvija - tako tu pri nas kot tam za železno zavezo. Komunistem kaže tu in tam jasne konture začetka preživetosti in očitne okorelosti.

To je vsekakor krepak korak iz duhovne zamegljenosti, za katero že desetletja bolujejo tako zahodni kot komunistični državniki. Za Kennedyja s takimi miselnimi zamahmi njegova pogleda na svet ne bo lahko reševanje posameznih trnjevih problemov svetovne politike. Pse, ki grizejo, tudi še tako globoka filozofska razglabljanja ničesar ne nauče. Kennedy bo šele spoznal, da pripada njegov najpomembnejši partner, Nikita Hruščev, sovjetskemu pokolenju, ki se je nekaj desetletij cvrlo na rdečem soncu in olesnelo.

Njegova miselna konstrukcija pa prinaša v današnji svet novo svežino, ki bo postavljena na prvo preizkušnjo ob prihodu britanskega ministrskega predsednika v Washington. Tu se bosta srečali dve različni pokolenji in dva različna miselna sveta: svežina mladosti s izkušnjami starosti. Da bi le prevladala melodična večglasnost - kontrapunkt.

Ob svojem nastopu v Beli hiši je Kennedy vzkliznil: »Danes ne praznujemo zmage neke stranke, ampak slavimo svobodo!« Končno je beseda svoboda spet zaživela na Zahodu. V bodoče bo poudarek ameriške politike postavljen na »svobodo« in ne »miru«. Zahodne sile so skozi osem let ponavljale besedo »mir«, kot bi »mir« v komunističnih ustih pomenil kaj drugega kot laž. Svoboda je edini klic, ki lahko predrami otopele vzhodnoevropske narode.

Druga značilnost zahodne spremembe, obnove je pogum novega ameriškega predsednika, ki spominja svet, da so Američani nasledniki prve revolucije. »Cloveške pravice niso milost širokosrčnosti države, ampak prihajajo naravnost iz božjih rok«.

Tretja značilnost je svečana obljuba, da bo Amerika svoje lepe besede preobrazila v dejanja.

Cetrti leži v naših naporih v korist tistih, ki so bili oropani življenjske sreče po vsem svetu.

Vse to je revolucionarno v najboljšem smislu besede in vse to vzbuja v svetu nova upanja, nova pričakovanja. V letu 1961 nastopa nova ameriška vlada, ki prinaša povsem nov slog. Pri teh zamislih in pobudah je udeležena mladost in mladost.

NE KLIČIMO ZLA!

Dogodki ki so v zadnjih tednih tako mučno pretresali tržaško javnost, so opisali svoj zlovesčji lok: nepotrebnemu obujanju zlih duhov nestrpnosti in narodnostnega sovraštva, za kar nosijo krivdo krajevne, Slovincem so-

vražne nacionalistično zaslepljene organizacije ter njim naklonjeni tisk, je sledila drama, ki je dosegla svoj višek v napadu na slovenske šole razbitju slovenske knjižarne in pouličnih nasiljih nad slovenskimi dijaki. Neizogibna je bila reakcija: slovenski odgovor pa je bil tak, da smo želi tudi pri dobrem delu italijanske javnosti široko priznanje.

Vsi trezni smo menili, da je bilo sejanje nemira dovolj in da mora vrenju slediti načrtno pomirjevanje. Toda enkrat izzvana, težko ranjena in prizadeta črsta so dala vsemu še nepotreben epilog: na Opčinah so se pojavila gesla, v katerih je pristojna oblast videla želitev naroda in države ter je dotičnike, ki naj bi ta gesla ponoči pisali aretirala, da jih izroči sodni oblasti. Ta bo morala seveda ugotoviti, kaj je na stvari, kajti ni izključeno, da gre samo za nov podvig protislovenskih izzivalcev.

Vsekakor pa ob tem ponovno ugotavljamo: da smo tržaški Slovinci lojalno sprejeli stanje in razmejitve, za katero sta se Italija in Jugoslavija pogodili v Londonu. Zato ne moremo izreči drugega kot obžalovanje za grožnje proti državi, ki je nad dnevnimi političnimi spori in trenji. Kot narodna manjšina vemo, da lahko samo ob spoštovanju skupnih državnih koristi zahtevamo, da država poskrbi za zavarovanje naših posebnih jezikovnih in kulturnih potreb. To je in ostane temelj našega dela: saj bi se v nasprotnem primeru sami postavili proti zakonu in izven zakona.

Tako že gola stvarnost dokazuje, da openski incident ne more imeti prav nobene zveze z resničnimi hotenji in stremljenji slovenske skupnosti v Italiji. Nasprotniki našega obstoja in obljubljenih nam pravic se zamarajo, da bi iz njega skovali nakladno opravičilo za zlo, ki so ga sami izzvali, brez slovenske krivde in proti slovenski želji.

Tudi v najslabšem primeru je resnica enostavna in na dlan: protislovenski zagrizenci so zbudili v italijanski mladini strasti, ki so se enkrat sproščene razvlele do fizičnega uničenja slovenske imovine in ustanov ter klicev »Morte ai Sciavi« na katere je z druge strani priletel, in to še z zamudo, enako nezaželen in škodljiv odmev.

Vse je v tem. Zato bi ne bilo politično pametno, če bi obrobne dogodke preveč dramtizirali. To velja za demonstracije, katerih se zrela italijanska javnost ni udeležila, pa tudi za openske napise ki niso izraz mnenja slovenske manjšine. Upamo, da bodo pristojne oblasti to uvidele in ne bodo s svojimi postopki še bolj razplamtele škodljivih strasti, toliko manj če bi ugotovile da gre za podtikanje.

Pač pa morajo ti dogodki biti živ opomin vsem, ki krajevno javno življenje vodijo in zanj odgovarjajo. Nihče ne sme dopustiti, da bi kdorkoli in pod kakršnokoli pretvezo klical v življenje zle duhove preživelega sovraštva in narodnostne nestrpnosti, kateri enkrat obujeni, v enem samem trenutku lahko uničijo sadove desetletnih naporov pomirjevanja in sožitja, kar mora vendar biti cilj nas vseh, ki tu živimo, Slovincem in Italijanov. Ne sme se več ponoviti, da bi posebno oblasti, štiri, pet dni mirno gledale kako se začenja grmaditi in prlpravljati plaz, ki ga skušajo nato obvladati šele ko je že prepozno. V vprašanju so prevelike stvari, katerim je treba zdraviti vzroke ne pa posledice!

VESTI z GORIŠKEGA

Dve vlogi slovenskih občinskih svetovalcev na goriškega župana

I. Podpisanim občinskimi svetovalci smo prišli na ušesa glasovi pritožb in vznemirjenosti mnogih staršev, italijanskih državljanov slovenskega jezika, katerim je bila vzeta pravica dati lastnim otrokom ime, katero so sami izbrali po svoji volji, in ko morajo trpeti, da se je uradno dalo ime, katero je po svoji mili volji izbral uradnik za civilno stanje.

Sodimo, da so načela ustave, zlasti pa načela izražena v čl. 2. (Republika priznava in jamči nedotakljive človeške pravice...), čl. 3. (Vsi državljani imajo enako družbeno dostojanstvo...) in v 6. členu (Republika štiti jezikovne manjšine s pravnimi ukrepi), vzela vsako veljavno določbo 72. člena zakona z dne 9. julija 1939 št. 1238.

Smatramo, da se med nedotakljive človeške pravice mora šteti tudi pravica, svobodno dati otrokom ime, in da vsaka temu nasprotna zakonska določba in vsako nasprotno dejanje kakšnega človeka krši ne samo ustavo, ampak tudi 12. člen voljne izjave o človeških pravicah (Noben oseba ne sme biti podvržena samovoljnemu posegom v zasebnem življenju, v svoji družini... Vsaka oseba ima pravico, da jo zakon štiti proti takim posegom...), katero je italijanska republika sprejela.

Na drugi strani pa smo mnenja, da pod izrazom »tvoja imena«, o katerih govori 72. člen zakona z dne 9. julija 1939 št. 1238, ne morejo in ne smejo biti mišljena slovenska imena, kakršna italijanski državljan slovenskega jezika na tej zemlji po stoletnem običaju dajejo svojim otrokom, in da se kot »tvoja« ne smatrajo niti tista imena neitalijanskega izvora, ki so prišla na ozemlje republike že v navado.

Ce pomislimo nadalje, da se v drugih občinskih republike državljanom italijanskega jezika in državljanom jezika, ki ni italijanski, pri izbiranju in dajanju imena lastnim otrokom ne delajo težave, in da je generalni vladni komisar v Trstu z okoliščin izrecno odvežal uradnike za civilno stanje dolžnosti, ubogati in uporabljati določbo omenjenega 72. člena zakona z dne 9. julija 1939 št. 1238, in glede na potrebo, da se spoštuje svobodna volja staršev italijanskih državljanov slovenskega jezika pri izbiranju in dajanju imen lastnim otrokom,

vprašujemo

Vaše blagorodje kot župana in uradnika za civilno stanje, ali se vam ne zdi, da bi na osnovi zgoraj razloženih vzrokov smatrali, da je to vprašanje zelo človeškega značaja in da bi bilo zaradi tega treba spoštovati in odrediti, naj se na področju občine Gorica spoštuje svobodna volja staršev pri izbiranju in dajanju imen lastnim otrokom. Z odličnim spoštovanjem! Gorica, 3. februarja 1961.

Na to vlogo je goriški župan odgovoril

Ali si že poravnal naročnino?

8. t.m., da uradnik za civilno stanje ne more tolažiti določila 72. člena zakona z dne 9. 7. 1939 št. 1238 po analogiji, in stem, da bi svojevoljno razširil njegov pomen, ker ima to določilo značaj obveznosti.

»Zagotavljam vam«, je dodal župan, »da se je uradnik za civilno stanje vedno držal meje zakona in da je vedno dal pri zadetih možnost vlogo na pristojno sodišče za popravilo akta civilnega stanja.

Nato je župan povedal, da mu ni znana nobena okrožnica, ki naj bi preklicala določila omenjenega člena 72.

Od kod tolikšno zanimanje?

Ko so se pred dnevi začele širiti govorice, da je bivši kongolski predsednik Lumumba zbežal iz Elizabetville, kjer je bil zadnje tedne zaprt z nekaterimi soizolanci, pa se je ob enem pojavil tudi glas, da so mogoče odgovorni krogi namenoma razširili to vest, da bi na ta način prikrili Lumumbovo usmrtnost, so se zlasti komunistične države začele mrzlično zanimati za usodo človeka, ki je po njihovem mnenju edini zakoniti predstavnik neodvisnega Konga.

Vsak človek ima namreč pravico do življenja in tako seveda tudi Lumumba. Pameten človek ne more prav v nobenem primeru odobravati zločina, vendar si je težko razlagati, zakaj se komunisti s tolikšno gorečnostjo zanimajo prav za Lumumba. Vsakdanje izkušnje nas pač učijo, da se komunisti poganjajo le za osebe, od katerih lahko pričakujejo velikih uslug. Kaj naj torej mislimo o Lumumbovem primeru? Prav gotovo se ne motimo, če trdimo, da si je Moskva izbrala Lumumba kot zvestega agenta, ki naj omogoči, da se Kongo v najkrajšem času spremeni v mogočeno komunistično postojanko v srcu Afrike, od koder bi bilo mogoče izvesti pomembne akcije za podjarmljenje celotnega črnega kontinenta. Če bi ne bilo tako, bi moralo biti komunistom prav vseeno, kdo vlada in odloča v Kongu!

Toda glej, v nedeljo 12. t.m. je »Piccolo« prinesel imena otrok, ki so se v občini rodili v prejšnjem tednu in ki jih je uradnik za civilno stanje vpisal. Med temi smo čitali tudi »Vigna Sonia« in »Cotic Maida«. To pomeni, da uradnik za civilno stanje na Goriškem županstvu ravna po svoje in spoštuje voljo staršev samo v primerih, ki se njemu zdijo prav. To pomeni tudi, da se člen 72. zakona z dne 9. 7. 1939 št. 1238 res lahko tolmači tako, da se na tem ozemlju lahko spoštuje svobodna volja staršev!...

II.

Z drugo vlogo so slovenski svetovalci, dr. Sfiligoj, prof. Kacin, učitelj Suligoi in g. Rudi Bratuž, vprašali župana dr. Bernardisa, ali se mu ne zdi prav, da se ugodi upravičeni prošnji poglavarjev družin, ki stanujejo ob gornjem se ne pokrijem delu Korna, da ga občina pokrije v izogib smrdu in nehišnim pogojem, ki utegnejo povzročiti kako bolezen. V ta namen so naši svetovalci predlagali, naj bi župan predložil odobro in svetu nujni sklep za odobritev dela za pokritje Korna in potrebnih stroškov.

Župan dr. Bernardis je s svojim obširnim pismo z dne 11. t.m. odgovoril, da je zadeva pokritja Korna že od nekdaj na dnevnemu redu, da se je mnogo v tem oziru že storilo in potrošilo, da je treba pokriti še vedno kakih 1.900 m Korna, kar bi stalo kakih 300 milijonov lir; da je

vprašanje gornjega dela Korna postalo pereče tudi zaradi tega, ker prihaja z jugoslovanske strani dokaj umazane vode, za kar se je treba pogajati tudi s tistimi oblastmi. Zato bo občinska uprava, sedaj in tista, ki ji bo v kratkem nasledila, skrbela za odpravo vseh nedostatkov v varstvo higiene in javnega zdravja.

Kaj se je zgodilo v šoli na Plešivem?

Na Plešivem se je raznesla vest, da je 1. t.m. obiskal šolo gospod didaktični ravnatelj, ki je tiho stopil v razred, s prstom na ustih namignil učencem, naj molčijo in ne da bi ga učiteljica opazila in slisala, se je pojavil pred katedrom, ko je ravno brala nekaj zase. Govori se, da učiteljica ni imela pred seboj učnih knjig in da je ravnatelj rabil od nje resne besede, ki pa jih učenci niso ujeli. Slovenski listi so torej, po teh govoricah, ki utegnejo odgovarjati resnici, saj nedolžni otroci ne lažejo, imeli prav, ko so poročali, da nekaj v šoli na Plešivem ni v redu in se starši pritožujejo zaradi pomanjkljivega pouka, ki šolo kvari in uničuje.

Zato bi radi vedeli, ali vest o dogodku z dne 1. t.m. odgovarja resnici, in če odgovarja resnici, kakšne ukrepe je šolska oblast podvzela za ureditev tamkajšnjih razmer.

Za vse kar se proti nam dogaja je odgovorna postavna oblast

Slovenci v Italiji lahko zberemo debele knjige vladnih izjav in obljub, da se nam, bo pod Italijo godilo prav dobro. Tudi krajevne oblasti so od prilike do prilike polne takih zagotovil. Toda tisti, ki jih izgovarjajo, vedo že vnaprej, da jih ne bodo nikoli izpolnili.

Poglejmo razne člene državne ustave in mednarodne listine človečanskih pravic, pa se prepričamo, da za nas Slovence ni pravice. Nas poznajo samo kadar je treba služiti vojaške, boriti se na bojnem polju, plačevati davke in pokorno ubogati.

Ce pa terjamo naše pravice, kot nam pritičejo po božjem zakonu in državni ustavi ter listini človečanskih pravic, nas takoj začno obmetavati s psokami, ki so tipični izraz pouličnih pobalninov, ostankov proslulega gnilega in ostudnega fašizma in neomikanih »nositeljev kulture«. Te izpadke Slovenci poznamo od nekdaj, zato mirne vesti ne bomo, da nas ne strašijo in da se za take junake niti ne zmenimo. Saj zaostajajo samo naš migljaj s pestjo, pa tečejo!...

Naše pritožbe gredo proti odgovornim postavnim oblastem, ki vse kaže, in dejstva to dokazujejo, da se opirajo prav na ulično drhal in na bolne možgane kakšnega laži modrijana, ki po svoje tolažijo zakone laži modrijana, ki po svoje tolažijo zakone laži modrijana. Tudi teh zadnjih je kaj število. Gre za modrijane, ki se bojijo pravice svojega bližnjega, od katerega lahko tudi živijo, in lažejo o domnevnih nevarnostih za obstoj države, tradicionalne kulture, italijanskega značaja teh krajev in drugo. Nam, ki jih slišimo in vemo, da lažejo, izgleda vse to, kot očitna potvorba resnice v službi krivice, ki jo z nami uganjajo.

Oblastva se torej opirajo na take lažnike in potvarjalce resnice, jih kot nalašč

vzamejo resno, da nam le naših pravic ne priznajo in jih spoštujejo potem, ko so jih merodajni organi zapisali v ustavne člene in raztrobili po vsem svetu.

Sovinstični tisk pa, ki je seveda prvi krivec in potuhneni podpihovalec mržnje proti nam Slovincem, zasluži zlato odlikovanje v tej službi.

Hvala Bogu se med Italijani najdejo še možje z glavo na mestu. Prav zadnje tedne, ko je sovinstični tisk prinašal sramotne in sramotilne članke in ko je drhal rohnela proti Slovincem, sem srečal premnoge Italijane v Trstu in v Gorici, ki so sami spontano obsodili ves znani ogabni dirindaj proti nam Slovincem.

V nabito polnem italijanskem baru v Trstu sem slišal naslednje glasne besede o študentski drhali: »Eccoli, eccoli, non hanno voglia di studiare. Altro che «sciacqua», «sciacqua» non sono il nostro pericolo». In še: »Allora, se ai «sciacqua» noi ghe da i suoi diritti, torni il Territorio Libero». V Gorici pa sledeče: »E' veramente vergognoso come vi trattano. Vi promettono tutto e non vi danno nulla».

Zdaj pogledajmo pa Agencijo »Italia«, ki pošila Slovincem zastoj svoja poročila. V svoji št. 16 od 7. t.m. daje krivdo za vse, kar je italijanska drhal počela po Trstu, reči in piši »Primorskemu dnevniku«. Poglej no, kako se ta agencija vrne poročati vse drugače, kot je resnica! Vsi

Titovo zimsko križarjenje

Josipu Brozu in njegovemu dvorskemu spremstvu zares ni mogoče očitati skromnosti. Včeraj se je maršal vkrcal na svojo jahto »Galeb« z gospo Jovanko, dvornimi damami ter najožjimi dvorjani. Tudi ob tej priložnosti gotovo niso pozabili na bogata darila kot je to starodavna bizantinska navada. Titov dvor je v tem času namenjen v zahodnoafriške vode. Izlet bo trajal skoraj dva meseca. Vrhunski novi razred bo obiskal Gvinejo, Gano, Togo, Mali, Liberijo, Maroko in Tunis. To je že tretji izlet komunističnega dvora v afriško-azijskem prostoru.

Vsi ti razkošni izleti so našli v jugoslovanskem komunističnem tisku »prepričljiva« opravčila, ki so prav letos ob novem valu draginje, ko ljudje ne vedo, kako naj s svojimi beraškimi dohotki krotijo mizerijo, tako krvavo potrebna.

V živahnem kolebanju med Vzhodom in Zahodom so jugoslovanski komunisti zasnovali zunanjo politično filozofijo, ki ji ne manjka spretnosti, pretkanosti in iznajdljivosti. Ne povsem brez vzroka je avstrijski tisk označil vrhunski novi razred za balkanske Angleže. Svojo politično filozofijo utemeljujejo jugoslovanski novorazredniki na dveh zamislih. Na eni strani se trudijo svetu dokazati, da so oni edini pristni nosilci marksizma. Zato dosledno glasujejo proti zahodnemu kolonializmu in imperializmu. V Sovjetiji pa ne vidijo in ne slišijo niti prvega niti drugega. S tem želijo očitno dopovedati, naj nihče ne pričakuje od njih kakšnega zblinjanja z Zahodom. Na drugi strani pa bi radi z vso verno dokazali, da se držijo izven obeh velikih blokov.

Na vse kriplje se trudijo, da bi okrepili pozicije izvenblokovskih, nevtralnih držav in si tu zagotovili vodstvo.

Za tako žetev je trenutno v Zahodni Afriki bogata letina in prav zato hiti vrhunski razred na trgatve. Kdo bi mu zamislil, če povezuje pri tem koristno s prijetnim...

Vzhodni tabor zasleduje te vneze z največjim nezaupanjem in zavistjo. Prav zato je Hruščev z letalom pognal v Zahodno Afriko sovjetskega državnega poglavarja, ki poskuša v teh dneh zmešati Titove načrte.

S satansko škodoželjnostjo se Kremelj veseli slehernega poloma jugoslovanske gospodarske politike - in teh polomov ni malo.

Politika Titove Jugoslavije je dvolična. Titovci stalno in nenehno poudarjajo svoj patentirani maksizem in pri tem s kremeljskim žargonom kritizirajo Zahod, medtem ko so do Vzhoda hlapčevsko obzirni. Kljub temu pa so osebne simpatije jugoslovanskega novega razreda neprijetno večje in odkritosrčnejše do Zahoda kot pa do Vzhoda. Iz Zahoda prihaja v deželo denar. Zasebni odnosi do Vzhoda so mrzli, pa čeprav »olikani«.

Vse izgleda, da so Titovi najboljši, če ne tudi edini prijatelji odločujoči azijski in afriški poglavarji. Prav zato se ves jugoslovanski tisk in radio bolj zanimata za afriške in azijske zadeve kot pa za blaginjo lastne domovine. Gospodarsko ne igrajo te dežele v jugoslovanski ekonomiji nobene pomembne vloge, čeprav komunistični tisk v Jugoslaviji to vlogo napihuje. Tem deželam dovoljuje Titovo blagovne kredite, pošilja tja solnike, čeprav jih doma krvavo potrebuje; pošilja tehnike, zdravilne i. p. Gradi elektricne centrale, pristanišče in tovarniške naprave, ko da bi bila dežela prenasličena vseh teh blagov. Vse to za doseg političnih ciljev, ki Zahodu morda niso niti neprijetni, ki pa jih jugoslovanski kmet, delavec in nameščenev v teh dneh gotovo ne morejo razumeti.

Volitve v kmečke bolniške blagajne

Preteklo nedeljo so bile tudi v naši občini volitve za obnovev odbora kmečke bolniške blagajne. Kmetje so imeli na izbiri kandidate dveh list: organizacije neposrednih obdelovalcev zemlje in kmečke zveze. Dokončni izidi govoriijo, da se je večina goriških kmetovalcev izrekla za prvo listo, ki je prejela 337 glasov, medtem ko je glasovalo za drugo listo komaj 57 volilnih upravičencev. Teh je bilo v celoti 492, na volišče pa se jih je prijavilo le 408.

Podobne volitve so bile že teden poprej v Steverjanu, kjer je volilo 70 od 87 upravičencev, in v Sovodnjah, kjer so se od 149 kmetovalcev poslužili volilne pravice 103. V obeh občinah je bila predložena enotna lista.

Milanski eksperiment odprtja na levo

Kot je zadnja »Demokracija« poročala, je prvič v zgodovini združene Italije prišlo v politično, gospodarsko in kulturno najvažnejšem italijanskem velemestu, v Milanu do sodelovanja med demokristjani in njihovimi zavezniki na eni strani in Nennijevimi socialisti na drugi strani. V milanskem občinskem upravnem odboru so zastopani štirje socialisti, kar opravičuje ugotovitev, da je bila z levico dosegena pristna koalicijska s tistimi, ki so se pred leti sestavljali skupno s komunisti Ljudsko fronto.

Morda je bil ta dokaz »konstruktivne zrelosti« socialistov mogoče samo v Milanu, čeprav se mnogi - in tudi sam predsednik vlade - trudijo, da bi milanski primer ne ostal osamljen. Delavstvo je v Milanu trdno in solidno organizirano ter uživa višjo življenjsko raven kot v Južni Italiji. Milansko meščanstvo je napredno, in to ne velja samo za laiciistične razumne kroge, ampak tudi za razgibane katoliške skupine. Veleindustrijači s tem »poizkusom« seveda niso zadovoljni, so pa tudi med njimi taki, ki stvarno presojajo nastali politični položaj. Če bodo socialisti s svojim programom socialne preobnove zmerni, se bodo s takim stanjem nujno pomirili tudi industrijači, saj je prav ta koalicijska izolirala tako komuniste kot fašiste. To pa je pomemben korak za vse resnične demokrate. Bodočnost bo pokazala, ali bodo socialisti opustili svojo povezavo s komunisti tudi na sindikalnem področju. Nekomunistični sindikati so Nenniju predlagali združitve. S tem bi se italijansko sindikalno gibanje otreslo komunistične hipoteke.

Taki politično zgodovinski postopki zahtevajo čas. Italijanska socialistična stranka ima za seboj 80 let življenja, KPI je pred kratkim proslavljala 40letnico obstoja. Če milanski dogodek ocenjujemo iz tega zornega kota, potem je napredujoča nova avtonomija socialistične stranke izpričala svojo dinamiko v korist demokracije, v državi, ki je vse prej kot socialno izravnana dežela.

Prav ti znaki utrjujejo optimizem za nadaljnja pričakovanja.

Ce bi se te zamislil, katerih zagovornik je Fantani, pozitivno uresničile, bi bili skrajneži v Italiji postavljeni: šah mat.

Trideseti člen izjave o človečanskih pravicah

Ko Slovenci poslušamo razne izgovore oblasti glede teptanja naših človečanskih pravic in vidimo, kako te oblasti tiho podpirajo poulično drhal, ali pa celo beremo, kako se nekatere visoke oblasti trudijo v tihi sločnosti s fašisti, prepričati vlado, naj nam naših pravic ne uzakoni, ponatiskujemo 30. člen mednarodne Izjave o človečanskih pravicah, ki jo je tudi Italija sprejela in se jo je zavezala spoštovati. Priobčujemo ta člen v slovenskem in italijanskem besedilu.

Ni se v tej Izjavi ne sme tolažiti v smislu po katerem bi si kaka država, skupina ali oseba lastila pravico izvajanja tudi enega samega ukrepa z namenom, da se porušijo nekatere pravice in svoboščine, ki jih Izjava proglašča.

Nulla nella presente Dichiarazione può essere interpretato nel senso di implicare un diritto di un qualsiasi Stato, gruppo o persona di esercitare un'attività o di compiere un atto mirante alla distruzione di alcuni dei diritti e delle libertà in essa enunciati.

vemo, tudi sami gospodje okoli te agencije, da so krivci samo med določenimi italijanskimi osebami in krogi, pa ti pride na dan z obdolžitvijo žrtve, namesto napadalcev. Pri stvari ne gre za to, kakšne politične barve je »Primorski dnevnik«, ampak za to, da je kot slovenski list pisal za priznanje in spoštovanje ustavnih in človečanskih pravic Slovincem v Italiji na padlagi sprejetih mednarodnih obvez.

V ostalem pa svetujemo gospodom okoli agencije »Italia«, naj si prečitajo 2. člen mednarodnega dogovora za odpravo roparstva in kaznovanja krivcev, kjer najdejo gradivo, da se prepričajo, da je imel prav tudi »Primorski dnevnik«, ko se je pritoževal. V videmski pokrajini navajajo slovenske otroke samo v italijanske šole in vrte. To navajamo kot primer gospodom

lepemu vremenu. Stevilke namreč dokazujejo, da so v prvem mesecu tega leta prišli na italijansko stran 57.004 Jugoslovani, v obratno smer pa je odšlo 21.465 italijanskih državljanov. Ti podatki se našajajo le na prehodu s propustnicami.

Roditeljski sestanek

Tudi na naši nižji srednji šoli je bil preteklega januarja roditeljski sestanek, na katerem je ravnatelj najprej poudaril važnost teh sestankov, ker prav tesno sodelovanje med šolo in družino mnogo pripomore k uspešni vzgoji otrok, nato pa prosil prisotne starše, naj se kar olkrito-srečno pogovorijo z vsemi profesorji, da se bodo mogli prepričati o dosedanjih uspehih svojih otrok.

Svet je svet

Nekje smo čitali, da je po odgovorih, ki jih je glasilo sovjetske komunistične mladine Komsomolskaja pravda prejelo ob izvedbi ankete, s katero je hotelo doznati, kakšne težnje imajo mladi čitatelji, bilo mogoče proti vsakemu pričakovanju ugotoviti, da si ruske mladence želijo bogastva in razkošnega življenja.

Odgovor nekega dekleta se n. pr. glasi takole: »Glavni cilj mojega življenja je denar, kajti denar pomeni razkošje, blaginjo, ljubezen in srečo. V obsojate lenobo med mladino. Zakaj? Živimo pač samo enkrat.«

Ali so potrebni posebni komentariji? Naj se komunistem trudi, kakor hoče, da bi spremenil po svoje svet, človeške narave gotovo ne bo. Zato se ne smemo čuditi, da si sovjetska mladina želi to, kar si želi mladina vsega ostalega sveta.

POLITIČNI IN VZGOJNI NAUKI PROTISLOVENSKIH DEMONSTRACIJ

(Nadaljevanje s 1. str.)

Le povejmo odkrito. Kadar v demokratičnih državah demonstrirajo ali manifestirajo delavci, gredo na ulice, možje in fantje ter pogumno sprejemajo vse odgovornosti za izražanje svojega negodovanja ali pritrjevanja. Tu pri nas smo v vseh teh povojnih časih prepovedali italijanske demokracije priča popolne strahopetnosti idejnih pobudnikov vseh vrst. Neodgovorno mladino, ki jo neredko zganjajo v mesto celo iz notranosti dežele, pošiljajo na ceste, jo zavajajo v vse mogoče prestopke, hladnokrvno celo dopuščajo, da preliva kri, saj je za dosego »idej« vse dovoljeno; sami netilci in hujskači pa ne korakajo na čelu sprevodov, v ospredju »sudarnikov«, ampak zaplotniško skrivajo glave.

Levi delež pri »uspehih« šestinednevnega divjanja proti Slovincem nosi vsekakor šovinistični tisk. To je treba z vsem poudarkom povedati tako slovenski kot tudi trezni italijanski javnosti. Prvi spočetniki sistematizacije protislovenske gonje ob koncu prejšnjega in v začetku sedanjega stoletja niso bili Tržačani, ampak tuji, prišleki, celo Neitalijani. Izkušnje so jih učile, da je ščuvanje in hujskanje enega dela javnega mnenja proti drugemu - donosna kupčija. Tako je bil točno pred osemdesetimi leti zasnovan v našem mestu tisti šovinistični tisk, ki je s svojim sovražstvom do Slovincem v teku zadnjih osmih desetletij povzročil našemu ljudstvu toliko nesreč in gorja. Površno listanje po tem tisku nudi političnemu zgodovinarju naravnost grozotno podobo. Koliko podlih denunciacij, koliko klevet, koliko zasramovanj, koliko hujskanja in napeljevanja v zločine!

Tudi ob sedanjih protislovenskih izgredivih je prav ta tisk s potvarjanjem resnic in serviranjem napolnesnic določenemu javnemu mnenju napihoval tisto ozračje, ki tako »koristno« povezuje »patriotizem z dobro kupčijo«, kot se to stalno in dosledno dogaja že polnih osem desetletij. Nad glavami naših sorojakov italijanske narodnosti visi Damoklejev meč »renegatske«. Kdor se šovinističnim trobilom ne pokori, ali kdor jim z zdravom pametjo celo kljubuje, ga denuncirajo za - renegata, odpadnika. Nasprotno pa proglašajo za protislovenskega patriota tistega, ki je najbolj kričavi, ki na najbolj prostaški način podžiga sovražstvo do vsega, kar kolikoli diši po slovenstvu. Nič čudnega, če so v tej gonji najhujši asimiliranci, po katerih žilah se pretaka del slovenske krvi, ki jo poskušajo s takimi izpadi zatajiti.

S tako ne samo zgrešeno, ampak skrajno škodljivo politiko Damoklejevega meča dopuščajo italijanske demokracije stranke s svojim tihim pritjevanjem ali pa s svojo impotentno pasivnostjo, da si fašisti lastijo spodbude in jih z vsemi blagoslovi odgovornih državnih funkcionarjev izrabljajo za nacionalistične prenapetosti, ki so sovražnice št. 1 demokracije v splošnem in sovražnice današnje državne politike še posebej. Na drugi strani prepustijo te iste stranke skrajni levi navidezno ali tudi iskreno, vsekakor pa le začasno in pogojno, zaščito slovenskih narodnih pravic. Ali je potem še čudno, če iščejo preprosti slovenski delavci in kmetje svoje zagovornike in zaščitnike pri KPI? Upamo, da so si uredniki »Prore« ogledali šestinednevno protislovensko gonjo po tržaških ulicah in se kot krščanski možje prepričali, da stoji krivci za skrajno levčarsko orijentacijo precejšnjega dela Slovincem v njihovih lastnih vrstah.

Nabrežina protestira proti fašističnim izgreedom

Občinski svet naše občine je zasedal v sredo 8. t.m. na izredni seji, da razpravlja o protislovenskih demonstracijah v Trstu.

Sejo je ob 18.30 otvoril župan g. Furlan ter pozval svetovalec, da obrazloži svoje stališče do tržaških protislovenskih demonstracij. Prvi se je oglašil k besedi svet. g. Josip Terčon (SDZ), ki je izjavil, da je naše ljudstvo na podeželju z ogorenjem obsodilo pobalinske demonstracije proti Slovincem in slovenskim ustanovam v Trstu. Iz teh demonstracij je jasno razviden fašistični značaj, čeprav so jih organizirale in nahajale tudi še druge organizacije, ki vsaj po imenu niso fašistične.

Izgrediv so se udeležili italijanski dijakki srednjih šol, za njimi pa so stali tisti, ki so dijake poslali na ulice. Za te izgrede niso odgovorni samo dijaki, ampak tudi ravnatelji in profesorji, ker niso dijake zagrozili, da bo njih odstopnost neopravičena. Tudi policijske oblasti nosijo odgovornost za te izgrede, ker niso hotele razgnati in kaznovati pobalnikov. Dovolj bi bilo nekaj mrzle vode, pa bi bilo takoj konec razgrajanj. Gotovo je, da bi se proti drugim demonstrantom povsem drugače obnašale. Glavno krivdo pa nosi državna oblast, ker ni ničesar ukrenila, da bi se ti sramotni napadi na Slovence že v sami kati zadušili. Končno je svet. Terčon predlagal, naj se v resolucijo vnese oster protest proti fašističnim izpadom proti Slovincem.

Govoril je nato odbornik Marković (KPI), ki je v daljši razpravi razkrival ozadje izgrediv. Citiral je članke iz »Piccola« ter naprtil krivdo tudi raznim istrskim odborom, ki sploh nimajo upravičenosti do obstoja.

Po prečitani resoluciji so govorili še svet. Drago Legiša, dr. Skrk in Srečko

Sama varnostna služba se prav tako pokori temu Damoklejevemu meču. Če državljan na nepravem mestu prečka ulico, ga kaznuje prav isti stražnik, ki mora ob priložnosti patriotski anarhiji in celo ob prisotnosti svojih najvišjih predstojnikov zadržati na obe oči. Ko stražnik zasadi vlomilca, ga odpelje v zapor, ob »nacionalnih manifestacijah« se vlomilski zločini avtomatično preobrazijo v patriotsko čednost.

Šestinedevna protislovenska gonja, katere izvrševalci so bili v pretežni večini srednješolski italijanski šol, pa je moral, tudi zadnjega slovenskega očeta in mater, ki pošiljata svoje otroke v italijanske šole, prepričati, kako zgrešena so bila zapeljevanja v vzgojevalnice, kamor slovenski otrok ne spada. Koliko gorjuposti in grenkobe so morali v teh dneh pogoltniti slovenski dijaki italijanskih srednjih šol - in to po krivdi svojih lastnih roditeljev, ki pozabljajo, da se otrok v šoli ne samo uči, ampak predvsem vzgaja; vzgaja v plemenitega člana človeške družbe.

To so politični in vzgojni nauki zadnjih protislovenskih razbojništev po našem mestu. Nauki šolski, politični in varnostni oblasti; nauki in opozorila slovenskim staršem in tudi podpornikom šovinistične tiska. Če se ti nosilci javnih odgovornosti ne prevzgojijo v resnične in pristne demokrate, ostajajo vsi napori za demokracijo rast države - utvara. Tega se

mora predvsem zavedati tista stranka, k nosi v svojem imenu besedo demokracija, na svojih praporih pa krščanstvo, in je edina odgovorna za rast in zorenje italijanske demokracije.

Izjava italijanskih demokracističnih akademikov

Tajništvu UGI in Intese cattoliche obsojata manifestacije, do katerih je prišlo v teh dneh v mestu proti dvojezičnosti. Tajništvu ugotavljata, da niso povsem poznana vprašanja glede londonskega sporazuma in da so se te manifestacije pretvorile v pobalinske podvige in se izkazale za špekulacije političnih krogov, ki jih je lahko ugotoviti.

Tajništvu pozivata študente in njihove organizacije, naj se ne dajo zavesti po hujskaških elementih, in opozarjajo, da je treba kulturno in civilizacijsko tradicijo italijanstva Trsta organsko vključiti v načela dejanske demokracije v duhu republiške ustave. Demokracistični visokošolci so prepričani, da izražajo v tem smislu čustva velike večine tržaškega prebivalstva. Zato vabijo odgovorne oblasti, naj objavijo podrobnosti celotnega vprašanja, s čemer se bomo izognili nesporazumu in obujanju prevratniških metod, ki dajejo podporo dobro znanim interesom ozkih krogov.

Kronika sramotnih protislovenskih tržaških izgrediv

Zunanji minister Segni je na vprašanje tržaškega demokracističnega poslance Bologna izjavil, da bo vlada »z najbolj previdnim in premišljenim stopnjevanjem uveljavljala dvojezičnost, da bi se ne rušili mirni odnosi med večino in manjšino«. Ta svojevrsna govornica naj bi na eni strani opravičila dosedanje šestletno zavračevalno politiko, na drugi strani pa naj bi dejansko zgolj simbolično dvojezičnost napihnila v balon, ki žali čustva italijanske večine. Tako so patentirani patrioti prišli do zaposlitve, fašisti pa do obnove nekdanjega skvadrista. Šovinistični tisk je zavohal novo senzacionalno konjunkturo in ostarela fašistična trobila, razmeščena po epuraciji po najrazličnejših organizacijah so na široko odprla vrlece priljubljenega žargona iz mussolinijanskih časov. Tako je bilo za petek 3. t.m. vse pripravljeno. Večina dijaštva italijanskih srednjih šol je po milosti ravnateljev in šolnikov izostala od pouka, in veseli pouka prostih dni se je razlilo po mestnih ulicah s transparenti in vzkliki »Fora i scavi!«

Voditelji skvadrista pa se očitno s tem niso zadovoljili, ampak hujskali mlečnozobno mladino, da je s kamenjem razbijala šipe slovenskih trgovskih lokalov, da je vdrla v nedokončano poslopje »Slovenskega kulturnega doma«, kjer so »junaki« težko ranili zaposlenega delavca. Vdrl so tudi v Tržaško kreditno banko, poškodovali pisalni stroj v prisotnosti javnih varnostnih organov in pred pestmi uradnikov zbežali. Tolpa je napadla slovensko knjižarno v ulici Sv. Frančiška, poskušala vdreti v poslopje slovenske gimnazije v

ulici Lazzaretto Vecchio. Peti dan demonstracij pa je skupina fašističnih skvadristov napadla dve dijakini pri Sv. Jakubu, ker sta medseboj govorili po slovensko.

Ze prvi dan protislovenskih izgrediv so slovenski zastopniki intervenirali pri generalnemu vladnemu komisariju, številne slovenske organizacije pa so poslane protestne brzojavke državnemu poglavarju in vladi ter zahtevale nujne varnostne ukrepe. Sele po petih dneh razgrajanja in pustošenja je vladni generalni komisar prepovedal vsa zborovanja za dobo trideset dni.

Velika večina tržaškega prebivalstva se izgrede obsodila. Večina visokošolcev se izgrediv ni udeležila, nekatere organizacije pa so jih javno obsodile. V tržaškem mestnem svetu je celo sam župan obsodil izgrede. Ze med stavko je komunistični poslanec Vidali zagrozil, da bo poslal na ulice delavstvo, če ne bo miru. Vložil je tudi ostro interpelacijo v rimskem parlamentu. Svetovalec Slovenske liste, dr. Teofil Simić, pa je v mestnem svetu postavil sledeče vprašanje:

Gospod župan!

Kot zastopnik demokracističnih Slovincem naslavljam na Vas sledeče vprašanje v zvezi z dogodki zadnjih dni.

Nasilstva in napadi na imetje in osebe, ki so se vršili, zaslužijo od strani vseh demokratov, tako italijanskih kot slovenskih najstrožjo grožnjo in obsodbo. Se hujšo grožo in obsodbo pa zaslužijo organizatorji izgrediv v našem mestu. Jasno je namreč, da manifestacij ni privedla iz lastnega nagiba mladina, ki je vedno dovzetna za navdušenje, da je šlo marveč za vnaprej določene in dobro organizirane izgrede.

Ugovor in grožo zasluži tudi ravnanje oblasti, ki so se ob tej priliki izkazale kot preveč potrpežljive in niso ravnale zadostno naglo in trdno. Danes zjutraj pa smo v ulici Lazzaretto Vecchio in drugod videli, da policija, kadar hoče napravi red v trenutku.

Kot je znano, so bili nemiri naperjeni proti vpeljavi slovenščine pri občanju med oblastmi in državljani slovenskega jezika. S tem v zvezi so bili napovedani tudi govori parlamentarcev. Izjaviti moram, da izgrediv in taki govori nasprotujejo duhu in črki republiškega ustave in manjšinskemu statutu, ki je bil dodan londonskemu memorandumu, ki ga je vendar podpisala tudi italijanska vlada. Izvršitev določb, ki so v njem obsežene, je torej nujno potrebna, ako se hoče ohraniti italijanski ugled in vzajemno zaupanje v mednarodno politiko. Samo po sebi se razume, da je prav tako vredna obsodbe znana resolucija zbornice odvetnikov in prokuratorjev v Trstu.

Vsak narod ima pravico do svojega jezika. Zato ni dopustno, da en del tržaškega prebivalstva odreka drugemu delu prebivalstva istega ozemlja pravico do rabe lastnega maternega jezika.

Spoštovanje pravice do rabe lastnega jezika tudi pri občanju med oblastmi in državljani in v uradnih spisih je dokaz državljanske in politične zrelosti katerega naroda in pomaga, da se razvija evropski duh in vesoljno krščansko bratstvo.

Zaradi tega Vas, gospod župan, vprašujem, katere korake nameravate napraviti, da se v našem mestu zagotovi mirno in plodno sožitje med Italijani in Slovenci, in ali se vam ne zdi potrebno, da javno obsodite nacionalistične izgrede, ki so se odigravali v zadnjih dneh v našem mestu.

Teden dni po pričetku skvadrističnega pogroma proti Slovincem in tri dni po prepovedi javnih manifestacij za 30 dni, so fašistični navijači v petek, 10. t.m. okrog 18. ure uprizorili novo protislovensko demonstracijo. Kljub prepovedi je

Gospod urednik!

K Vašemu informativnemu članku v zadnji »Demokraciji« pod naslovom »Sovražni bratje«, bi o Milovanu Djilasu in njegovi usodi dodal še nekaj lastnih misli, ki so verjetno skupne mnogim čitateljem »Demokracije«.

Za Milovana Djilasa je Sremska Mitrovica, iz katerih zaporov so ga 20. jan. pogojno izpustili, usodno križišče. V tej največji jugoslovanski kaznilnici Jugoslavije, je pravzaprav pričela politična kariera mladega komunističnega študentovskega voditelja pred drugo svetovno vojno. In prav tu se je tudi zaključila njegova politična pravljica, ko so se decembra 1956 - v tem času kot za nevarnim komunističnim nasprotnikom - zaprla za njim vrata jetnišnice.

Stari zidovi kaznilnice v Sremski Mitrovici so preživeli številne vladavine. To je bilo gotovo grenko spoznanje Milovana Djilasa pred božičnimi prazniki l. 1956. Takrat je bil obsojen po čl. 118 jugoslovanskega kazenskega zakona, ker je baje poskušal »spodkopati avtoriteto, obrambno moč in gospodarsko moč ljudstva«.

Povod za to je bila njegova v Zdrženih državah objavljena knjiga »Novi razredi«, v kateri je obdolžil komuniste, da so v Jugoslaviji zasnovali novo družbo izkoriščevalcev. »Novi razredi«, tako je Djilas omenil svoje partijske tovariše, »je pohlepen in nenasiťljiv, takšen kakršna je bila buržoazija. Ta novi razred pa ne poseduje poštenosti, skromnosti in varčnosti, ki sta

značilni za buržoazijo. Novi razred je prav tako ekskluziven kot je bila nekoč aristokracija, ne da bi razpolagal s kulturno uglednostjo in ponosnim vitevstvom te aristokracije.« Ta ocena ga je pripeljala za šest let v zapore Sremske Mitrovice.

Pred tem je bil po madžarski vstaji decembra 1956 obsojen na tri leta ječe, ker je v člankih, ki so bili objavljeni v ameriškem tisku, ostro napadel jugoslovanske komuniste zaradi njihovega zadržanja med madžarsko vstajo.

Oba zadnja »prosocialistična« akta »ogrnjevitiga Crnogorca« sta dokončno zaključila razvoj, ki je Djilasa oddaljeval od totalitarne komunistične koncepcije. Ta razvoj je pričel jeseni l. 1953 s tem, da je - takrat še podpredsednik vlade, član Politbiroja in eden izmed vodilnih ideologov jugoslovanske KP - v partijskem glasilu »Borba« ostro kritiziral ideološko dogmatiko, teror in partijske privilegije. Zadnji članek cele vrste njegovih prispevkov je bil objavljen pod naslovom »Anatomija neke morale«, ki ga je svoječasno v izveščku objavila tudi »Demokracija«. V tem članku se je spoprijel z nadutimi ženami prominentnih partijskih veličin.

Dne 10. januarja 1954 so ga izključili iz Centralnega komiteja partije in mu odvzeli vse partijske in državne funkcije. Decembra 1954 je Djilas sam izstopil iz komunistične partije in zahteval v intervjuju, objavljenem v dnevniku »New York Times«, odstranitev enostrankarskega ustroja v Jugoslaviji.

Da se je jugoslovanski režim odločil za osvoboditev svojega neizprosnega kritika, sta verjetno bili za tako odločitev merodajni dve čimbenici. Prvič predstavljala osvoboditev Djilasa prijazno gesto nasproti Zahodu prav v trenutku pomembnega stabilizacijskega posojila, ki ga Titu lahko nudi samo Zahod. Gesta pa je obenem namenjena tudi zahodni socialni demokraciji, s katero se režim v zadnjem času spogleduje. Istočasno pa pomeni Djilasova osvoboditev očitno oddaljevanje od sovjetskih metod.

Primer Milana Djilasa je v današnjih časih invazije oportunitizma celo na Zahodu značajno dejanje, ki bi ga morali vzeti za vzgled zlasti številni slovenski razumniki pod Italijo. Za železno zavezo pa je Djilasova usoda naravnost junaško dejanje, ki zasluži polno priznavanje celo med njegovimi idejnimi nasprotniki. Ze davno bi si Milovan Djilas lahko odkupil svobodo in kariero, če bi sklonil hrbtnico pred partijo in zdrknil na kolena. Tega pa ni storil. Pogumno je zastopal svoje prepričanje - prepričanje, ki ga je oropalo bogastva, časti in končno tudi osebnosti svobode. Osamljeni puntar, črnogorski revolucionar, katerega so zapustili vsi nekdanji prijatelji in prilivalci, ostaja presrečno v nepozabna osebnost današnjega konformističnega stoletja. Če ima beseda junak danes še sploh kako vrednost, potem nedvomno pripada ta označba Milovanu Djilasu.

ČESTITAMO

Pred nekaj dnevi se je v farni cerkvi v Rajblju poročila hčerka našega prijatelja, g. Tomaž Cuder, rudarja v tamkajšnjem rudniku, gđc. Ivana Cuder. Uredništvo Demokracije želi novemu paru čimveč sreče in zadovoljstva!

Družina Cuder iz Rajblja se iskreno zahvaljuje za številna voščila in darila vaščanov! Vse do tega dne nismo vedeli, da imamo toliko prijateljev. Prav posebno se zahvaljujemo č. sestram iz reda Delle Messe iz Padove in sošolkam naše hčerke. Posebno zahvalo pa izrekamo tudi g. župniku donu Tomasiniju za slovensko pesem, ki je zadelala po cerkvi, ko je hčerka odhajala k oltarju.

Tudi svatje italijanske narodosti se niso mogli ubraniti solz.

Družina Cudrova

Prijatelj g. Tomaž Cuder je istočasno obhajal tudi svojo srebrno poroko in dveletno poroko svoje hčerke Klare. - Se na mnoga leta!

D A R O V I

G. V. F. daruje za SDD lir 10.000.- G. Hoč. lir 5.000.- G. Lev lir 5.000.- Iskrena hvala.

G. Toribidoni daruje za tiskovni sklad »Demokracije« lir 1.400.- Iskrena hvala.

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF

Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
N a r o č n i n a :
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Z a i n o z e m s t v o :
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

POZOR! Potujete v Rim?

Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na.

Hotel-Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK

Izrežite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!